

І разышліся, як у моры караблі

Калі людзі разводзяцца ў сталым узросце

ПАВОДЛЕ статыстыкі, у мінулым годзе на кожную тысячу шлюбаў прыпадала 587 разводаў. Калі скасоўваюць шлюб маладыя, яны ўпэўнены, што яшчэ здолеюць знайсці сабе пару. Але разводзяцца і людзі ва ўзросце 50+. Спецыялісты кажуць, што ім значна цяжэй даецца такі крок. Жыццё пасля разводу складваецца па-рознаму. Паводле той жа статыстыкі, у мінулым годзе ў Беларусі ўзялі шлюб 1216 жанчын і 1883 мужчыны, якім споўнілася 60 і больш гадоў.

ЛЕПШ РАНЕЙ, ЧЫМ ПАЗНЕЙ

— Усё пачалося з ковіду. За год я двойчы хварэла, другі раз ляжала ў бальніцы, — успамінае 51-гадовая Надзея. — Тэлефаную адтуль мужу, ён кажа, што не паедзе ў інфекцыйную бальніцу, бо баіцца захварэць і заразіць сваю маму. Да мяне ездзілі дачка і зяць, а муж — ні разу. Пасля хваробы вельмі доўга не магла аднавіцца. Тры тыдні на бальнічным — тыдзень на працы, і гэтак тры месяцы. Потым звольнілася, таму што сіл не было зусім...

І вось у адзін з дзён тэлефануе свякруха і кажа: маўляў, ты ўсё роўна не працуеш, дык з'ездзі на маё лецішча, бо там будучы выносіць на вуліцу электралічыльнік. Паехала. Побач са мной у маршрутцы сядзелі дзве жанчыны, якія дзяліліся навінамі аб дачніках.

Адна з іх кажа: маўляў, у нявесткі N. (прагучала імя маёй свякрухі) рак, яна хутка памрэ. Як удавец, сын N. атрымае «ўсю хату»... Мне стала смешна. Бо ўладальнік кватэры, у якой мы жылі, — мая мама. Праз пяць гадоў пасля гібелі таты ў аварыі яна выйшла замуж і жыла ў мужа, а перапісваць кватэру на мяне мы не бачылі неабходнасці. Мой муж усяляўся ва ўжо прыватызаванае жыллё.

У той жа вечар сказала мужу, што разводзімся. Заява ў суд была гатова на наступны дзень. Запатрабавала падзяліць сумесна набытую маёмасць — аўтамабіль. Муж лічыў, што гэта ён купіў аўто, таму што два гады «збіраў»

на яго грошы — проста пераводзіў заробак у валюту. І вось судзя пытаецца: дзе ён у гэты час жыў, хто плаціў за кватэру, што ён ёў, за якія грошы набывалася адзенне і гэтак далей. Аказваецца, усё гэта рабілася за мой заробак. Вердыкт: я маю права на паўмашыны. Справа дайшла нават да лыжак... Сваякруха хацела абскардзіць рашэнне суда: як гэта яе Пецечку не дасталася паўкватэры? З сястрой цяпер ужо былога мужа ў мяне былі і засталіся добрыя адносіны. Яна і растлумачыла сваёй маці, што калі хто і павінен ёй дапамагаць, дык уласныя працаздольныя дзеці.

Шчыра кажучы, праз два гады пасля разводу не хачу ніякіх адносін з мужчынамі, не ўяўляю, што змагу камусьці давяраць. У мяне ўнучка, дачка, мама, зяць, сваты, сяброўкі, нарэшце, сабака, — таму не адчуваю сябе самотным чалавекам. Мусіць, дзіўна гучыць, што рада разводу, але былы муж аказаўся чалавекам ненадзейным: лепш пра гэта даведацца ў 49 гадоў, чым у 69.

З МАЛАДОЙ АДЧУВАЎ СЯБЕ СТАРЫМ

— Па нашых мерках я ажаніўся позна — у 36 гадоў. Спачатку хацеў стварыць моцную матэрыяльную базу, — кажа 59-гадовы Віталь.

Ажаніўся з маладзенькай дзяўчынай са звычайнай сям'і. Спачатку ўсё было добра, нарадзілася дачка. Але чым далей, тым больш выразна я бачыў, што 15-гадовая розніца ва ўзросце становіцца катастрофай. Мы размаўлялі толькі на бытавыя тэмы і пра дачку. Пры гэтым не магу сказаць, што Аня не развівалася: яна і ВНУ скончыла, потым былі нейкія бясконцыя курсы то фларыстаў, то візажыстаў...

Калі нашай дачцэ споўнілася 19 гадоў, жонка заявіла, што нам трэба развесціся. Пытаюся, чаму. Яна спакойна адказвае: таму што не жадае быць маладой удавой. Маўляў, у кожным узросце жанчыне патрэбны розныя

мужчыны: маладой — старэйшы, дарослай — маладзейшы. Я не прырэчыў, таму што насільна мілы не будзеш. Мірна дамовіліся аб падзеле маёмасці.

Аня хутка зноў выйшла за муж. Я таксама спрабаваў шукаць, але неяк беспаспяхова. Адчуваў няшчырасць, карысць... А пазнаёміўся з жонкай у самых звычайных абставінах, калі ні пра што такое і не думаеш. Мы з Кацяй — аднагодкі. Гэта, аказваецца, так цудоўна, калі ў людзей ёсць агульныя ўспаміны, хоць бы такія, што «ў дзяцінстве на гэтым прыпынку прадавалі газіроўку з сіропам». Я ў 57 гадоў, нарэшце, даведаўся, што жанчына можа быць цікавым суразмоўнікам. Мы ўжо два гады разам, і я ніяк не зразумею, чаму з маладой жонкай адчуваў сябе старым, з аднагодкай адчуваю, што наперадзе яшчэ шмат усяго. Ну вось як у момант, калі Каця, глядзячы на кола агляду, кажа: «А ў адкрытай кабіне я яшчэ і не каталася». Я таксама. Памятаю, як захапляла дух ад вышыні, прыгажосці і ад шчасця...

У Каці таксама ёсць дачка, яна старэйшая за маю, у яе ўжо свая сям'я. Мы пазнаёмілі нашых дзяцей, дзяўчаты пасябравалі, маюць зносіны, як сёстры.

Новы муж Ані маладзейшы за яе на сем гадоў. У іх нарадзіўся сын, пры гэтым яна засталася добрай мамай для нашай дачкі. Новым шлюбам Аня задаволеная. Гэта добра, таму што ў мяне перад вачыма шмат прыкладаў, калі людзі разыходзяцца, а потым пачынаюць атручваць жыццё «былым».

КОШТ РАЗВОДУ — НОВАЕ ЖЫЦЦЁ

— Муж неяк аддаліўся ад мяне, калі дзеці ўжо сталі дарослымі. Першае, што прыходзіць у галаву ў такіх выпадках, — синдром апусцелага гнязда, — разважае 55-гадовая Ніна. — Пакуль яны вучыліся ў ВНУ, мы да іх ездзілі раз на месяц — да сына ў Маскву, да дачкі ў Піцер. Дзеці засталіся

працаваць у Расіі, свае сем'і стварылі, а мы апошнія гады два жылі як суседзі. Нават горш. Муж мяне проста не заўважаў. Сказала маме, што хачу развесціся, бо гэта не жыццё. Які яна ўчыніла скандал: муж не п'е, не б'е, дае грошы, што табе яшчэ трэба?

І ўсё ж надышоў дзень, калі я сказала яму: «Давай развядземся». У адказ: «Дзякуй, што прапанавала, і прабач, што не хапала смеласці самому папрасіць аб разводзе».

Папраўдзе, у нас было так, што мой заробак — гэта мой, а прыбыткі мужа — на сям'ю. Павел заўсёды быў шчодрым чалавекам. Ён спытаў, ці задаволіць мяне ў якасці жылля фактычна новы загарадны дом. Некаторую суму перавёў мне на рахунак.

Мы развяліся ў лютым 20-га года. У сакавіку ў дачкі скончылася арэнда кватэры ў Піцеры, і яна з сям'ёй вырашыла назаўжды вярнуцца ў Мінск, а праз два месяцы такое рашэнне прыняў сын. Муж дапамагаў дзецям уладкавацца — ад жылля да працы дачкі і нявесткі: яны не маглі працаваць дыстанцыйна на ранейшых наймальніках. Мы часта збіраліся ў маім загарадным доме, хоць у былога мужа ўжо была новая сям'я, нарадзіўся сыноч.

Летась ў яго жонкі Лены памерла маці. Везці малое дзіця на пахаванне — не варыянт. І Павел патэлефанаваў мне, спытаў, ці магу вырчыць і пабыць два дні з хлопчыкам. Я пагадзілася. Прыехала яго жонка з малым. Расказала, што ёй 42 гады, гэта яе першае дзіця. У мінулым шлюбе нарадзіць не атрымлівалася, яе былы муж адмаўляўся абследавацца, маўляў, гэта жаночыя праблемы. І вось, калі яна страціла надзею стаць мамай, здарыўся цуд...

Мая мама выпадкова даведалася, што ў мяне гасцюе сын Паўла. Які яна закаціла мне скандал! Потым яшчэ радня тэлефанавала, выказаць сваю пагарду.

Праз некалькі дзён прыехалі мае дзеці, якія адпачывалі на Браслаўскіх азёрах. У іх была іншая рэакцыя: «Мамачка, якая ты ў нас класная!»

Вось што я падумала: у мяне было амаль трыццаць гадоў шчаслівага жыцця з мужам, у нас ёсць дзеці, унукі. Не ведаю, як бы перанесла развод у маладосці. А цяпер упэўнена, што кошт нашага разводу — новае жыццё: дзіця Паўла і Лены будзе расці ў любові і клопаце.

Прыяцелькі пытаюцца: ці збіраюся ўладкоўваць сваё жыццё. Але нежанаты мужчына ў 50+ — вялікая рэдкасць, ды і планка ў мяне высокая. Раптам высветлілася, што я цалкам самадастатковы чалавек: калі хачу ў тэатр, іду адна, таму што прыяцелькам патрэбны тыдзень на зборы. А яшчэ вакол мяне дзеці, унукі, цікавая праца, багатая бібліятэка, так што жыццё ўдалосся.

Маргарыта ДРАЗДОВА.